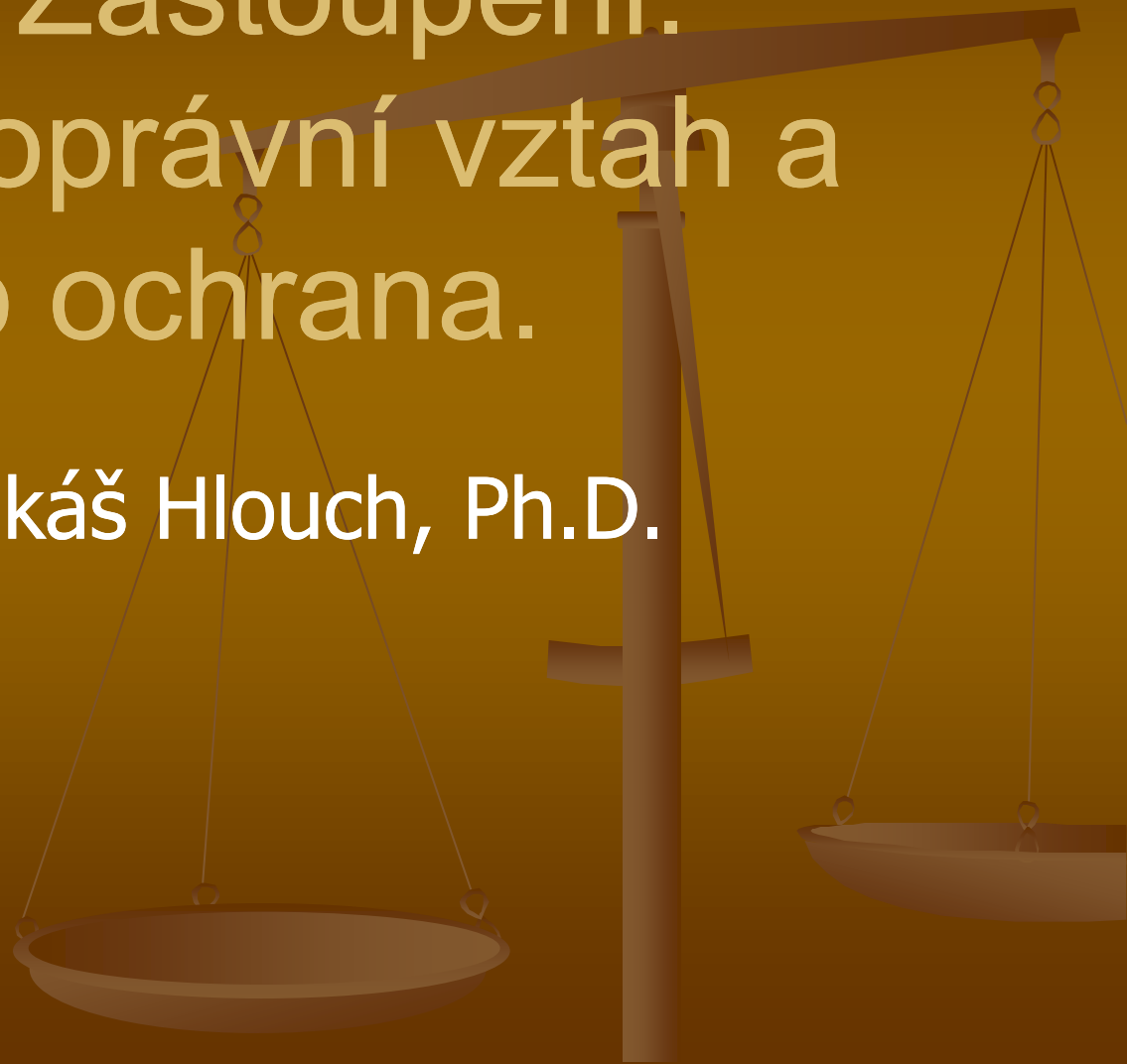

Všeobecná osobnostní
práva. Zastoupení.
Občanskoprávní vztah a
jeho ochrana.

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D.

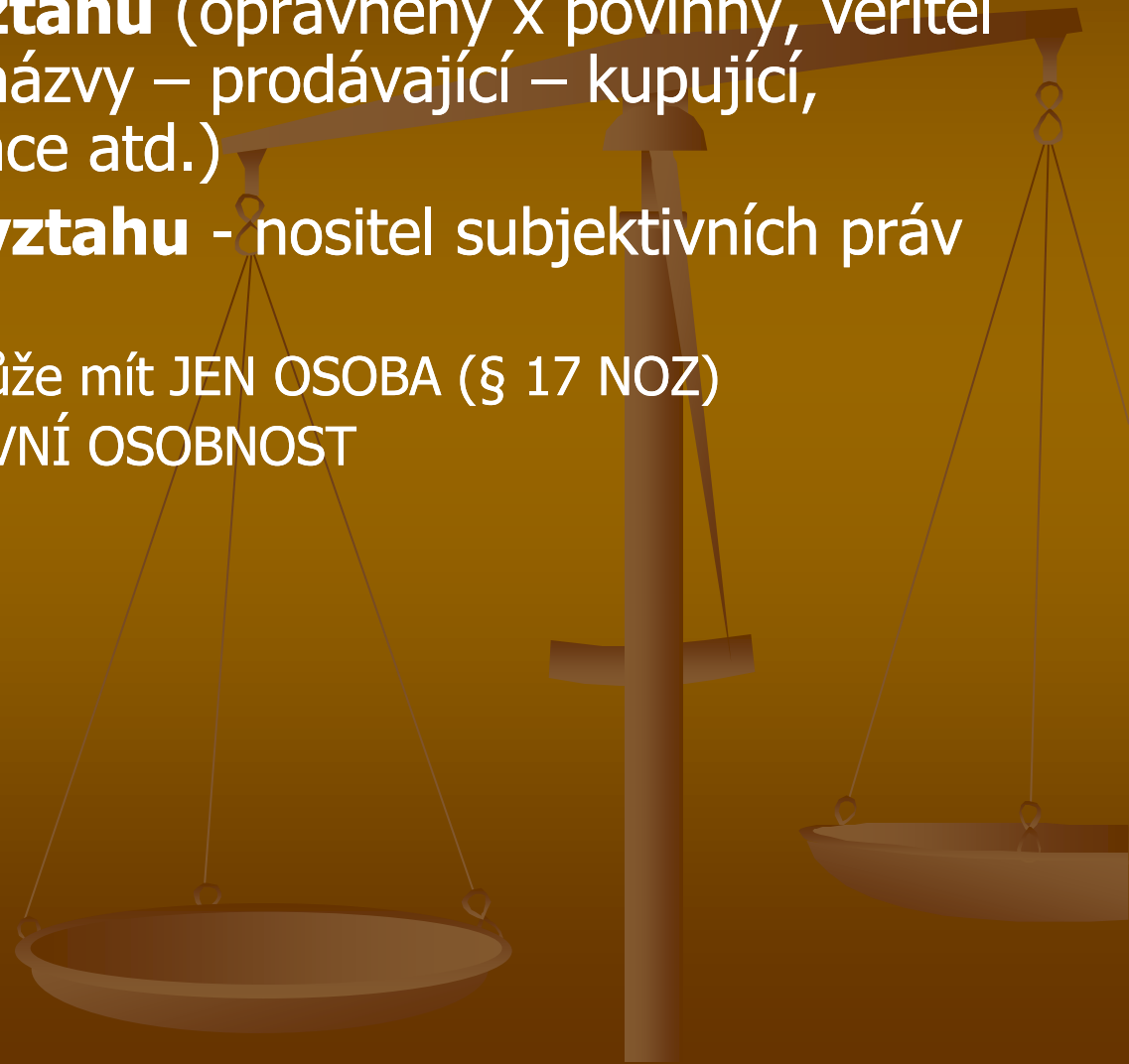
Občanskoprávní vztah

- definice občanskoprávního vztahu
- struktura (prvky) občanskoprávního vztahu
  - subjekty
  - objekty
  - obsah

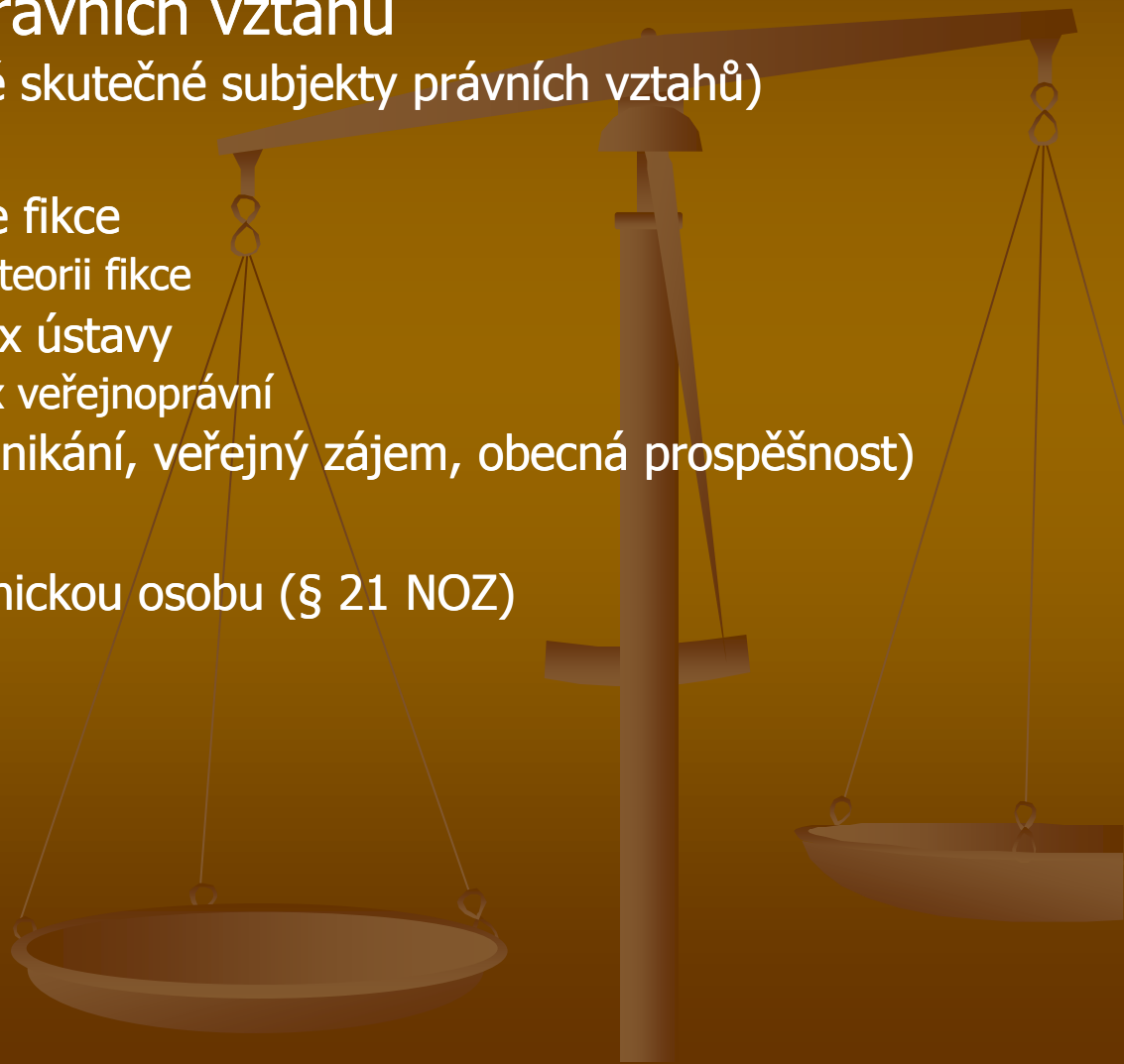
Subjekty občanskoprávních vztahů

- **Strana právního vztahu** (oprávněný x povinný, věřitel x dlužník, konkrétní názvy – prodávající – kupující, pronajímatel – nájemce atd.)
- **Subjekt právního vztahu** - nositel subjektivních práv a povinností (osoba)
  - Práva a povinnosti může mít JEN OSOBA (§ 17 NOZ)
  - Každá osoba má PRÁVNÍ OSOBNOST

Osoby a jejich typologie

- Typologie subjektů právních vztahů
  - Fyzické osoby (přirozené skutečné subjekty právních vztahů)
  - Právnícké osoby
    - teorie reality x teorie fikce
      - NOZ se přiklání k teorii fikce
    - korporace x nadace x ústavy
      - Soukromoprávní x veřejnoprávní
    - Kritérium účelu (podnikání, veřejný zájem, obecná prospěšnost)
  - Stát
    - Považuje se za právníckou osobu (§ 21 NOZ)

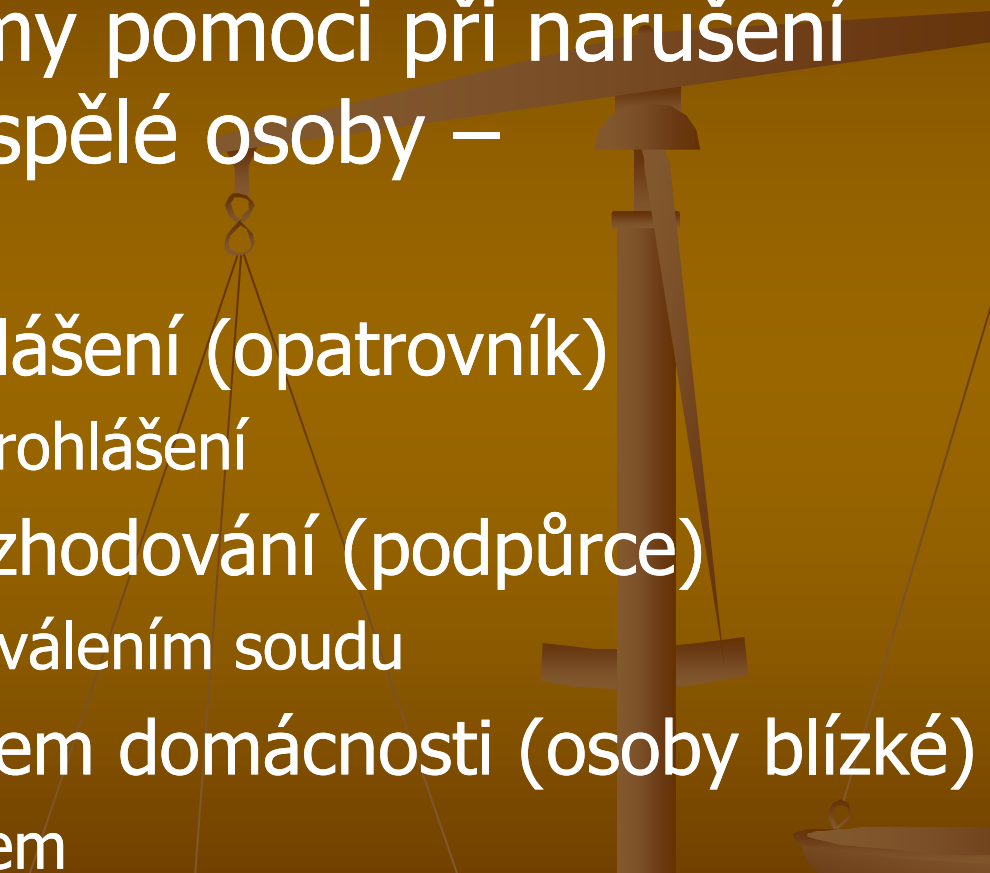
Fyzické osoby

- Hlava II díl II NOZ
- Přirozenoprávní koncepce osoby – vrozená přirozená práva (§ 19) spojená s osobností člověka
  - Nezcizitelná, nezadatelná, neomezitelná
  - Právní osobnost trvá od narození až do smrti
- Právní osobnost = způsobilost k právům a povinnostem
  - Vzniká narozením
  - Nasciturus (§ 25) – fikce právní osobnosti u nenarozeného dítěte k okamžiku jeho prokazatelné existence, narodilo-li se živé
    - Podmínka: vyhovuje-li to jeho zájmům
  - Smrt (důkaz smrti -§ 26 NOZ)
    - Prokazuje se tzv. prohlídkou těla zemřelého (§ 84 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách), eventuálně také pitva
    - Prohlášení za mrtvého
      - Účast při nehodě (praktická jistota smrti vzhledem k okolnostem)
      - Civilní soud prohlašuje i bez návrhu
      - Určení dne smrti člověka – tzv. DOMNĚNKA SMRTI (§ 71 odst. 2, § 76 NOZ)
        - Připouští důkaz opaku

Fyzické osoby (svéprávnost)

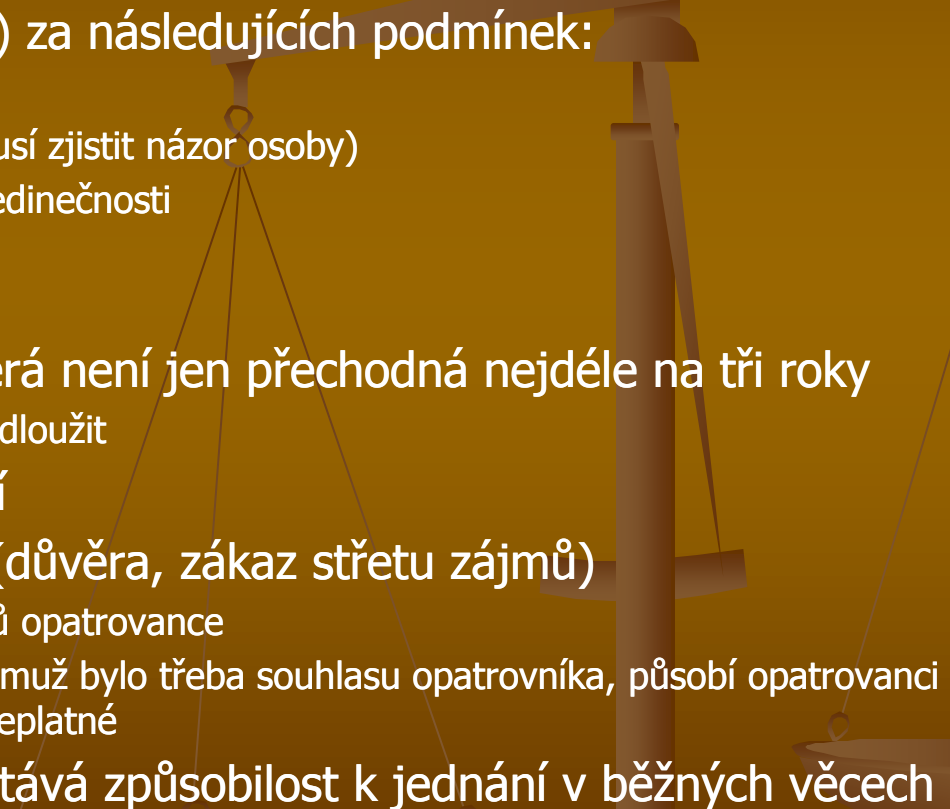
- Svéprávnost = způsobilost nabývat pro sebe právním jednáním práva a povinnosti
  - V plném rozsahu – ZLETILOSTÍ
    - Dosažení 18 roku věku
    - Přiznání svéprávnosti soudem (NOVÉ)
      - Návrh nezletilého staršího 16 let/ zákonného zástupce
      - Podmínky: souhlas zákonného zástupce, schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti, příp. vážný zájem nezletilého
    - Uzavřením manželství (od 16 let) – zásada nabytých práv
  - Nezletilí
    - Jsou způsobilí k právním jednáním odpovídajícím co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti podle VĚKU
    - Souhlas zákonného zástupce
      - Může sám právně jednat i ve věcech, kde by jinak způsobilý nebyl, není-li to zvláštním zákonem zakázáno
      - Výdělečná činnost- jen s přivolením soudu, pak může nahradit podmínku stanovenou zvláštním právním předpisem

Fyzické osoby (svéprávnost)

- Nové mechanismy pomoci při narušení svéprávnosti dospělé osoby – ZASTOUPENÍ:
    - Předběžné prohlášení (opatrovník)
      - Jednostranné prohlášení
    - Nápomoc při rozhodování (podpůrce)
      - Smlouva se schválením soudu
    - Zastoupení členem domácnosti (osoby blízké)
      - Schválení soudem
-

Fyzické osoby (svéprávnost)

■ Omezení svéprávnosti

- JEN SOUDEM (§ 56 NOZ) za následujících podmínek:
    - V zájmu člověka
    - Po jeho zhlédnutí (soud musí zjistit názor osoby)
    - S uznáním práv a osobní jedinečnosti
    - Nebezpečí závažné újmy
    - Nepostačuje jiné opatření
  - Pro duševní poruchu, která není jen přechodná nejdéle na tři roky
    - Je možno rozhodnutím prodloužit
  - Klauzule změny okolností
  - Ustanovení opatrovníka (důvěra, zákaz střetu zájmů)
    - Dodatečné schválení úkonů opatrovance
    - Pokud právní jednání, k němuž bylo třeba souhlasu opatrovníka, působí opatrovanci újmu, lze ho prohlásit za neplatné
  - Omezenému člověku zůstává způsobilost k jednání v běžných věcech
-

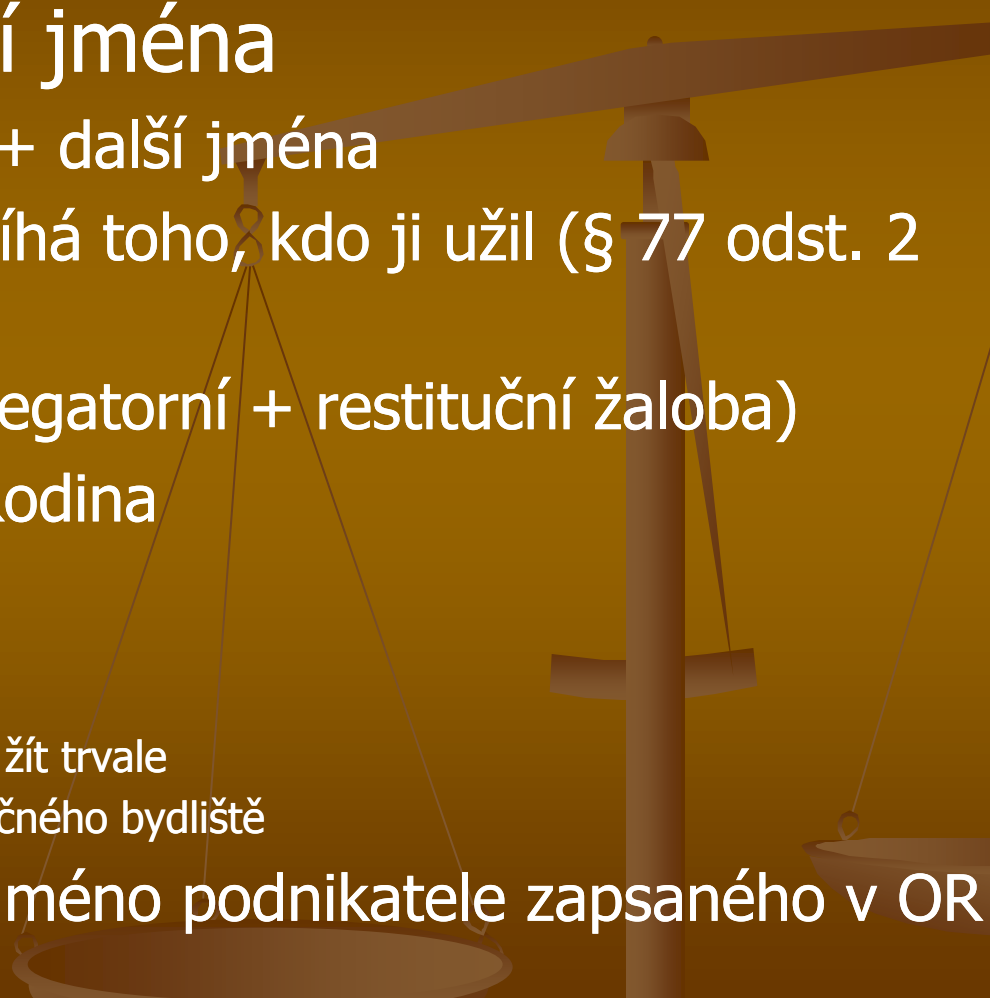

Fyzické osoby (svéprávnost)

■ Nezvěstnost FO

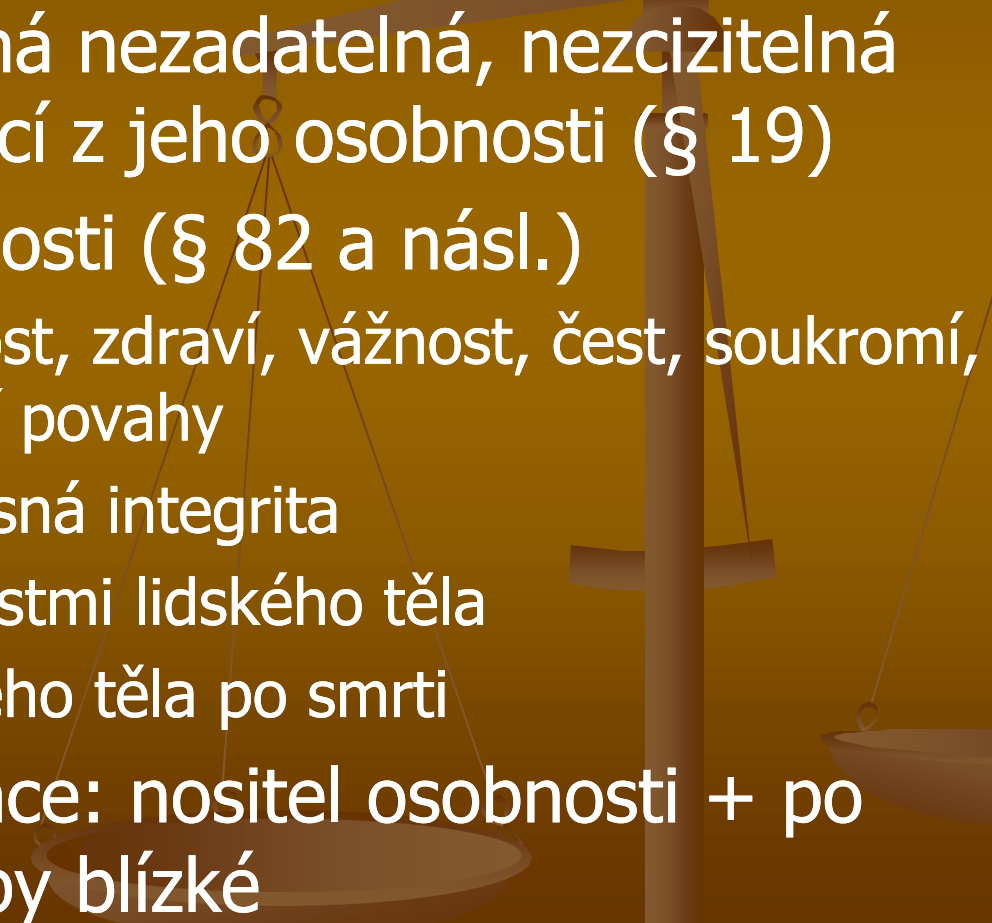
- Opuštění bydliště, neznámé místo pobytu
- Návrh podává osoba blízká, ale také **spoluvlastník**, zamtel, PO (společník) – kritérium právního zájmu
- Ex lege zánik poté, co se FO objeví („navrátilce“)
- Není pak třeba jeho souhlasu, přivolení či hlasování
- Nemůže v případě návratu namítat neplatnost jednání učiněného v nepřítomnosti
- Vazba na prohlášení za mrtvého – určení dne smrti (domněnka smrti):
  - Lhůty (5, 7, 25, 3 roky) - § 72 – 76 NOZ

Identifikace fyzické osoby

- Právo na užívání jména
    - Jméno a příjmení + další jména
    - Falešná identita stíhá toho, kdo ji užil (§ 77 odst. 2 NOZ)
    - Ochrana jména (negatorní + restituční žaloba)
      - Dotčená FO / Rodina
    - Pseudonym
    - Bydliště
      - Místo, kde chce člověk žít trvale
      - Právo dovolat se skutečného bydliště
  - Speciálně: obchodní jméno podnikatele zapsaného v OR
    - FIRMA
-

Všeobecná osobnostní práva NOZ

■ Fyzická osoba

- Každý člověk má nezadatelná, nezcizitelná práva vyplývající z jeho osobnosti (§ 19)
  - Ochrana osobnosti (§ 82 a násl.)
    - život, důstojnost, zdraví, vážnost, čest, soukromí, projevy osobní povahy
    - Duševní a tělesná integrita
    - Nakládání s částmi lidského těla
    - Ochrana lidského těla po smrti
  - Aktivní legitimace: nositel osobnosti + po smrti jeho osoby blízké
-

Právní osoby

■ Teorie fikce

- Nejde o reálně existující útvary s právní osobností, ta se jim jen přisuzuje v důsledku platnosti příslušné právní normy
- Za právnické osoby jednají vždy osoby fyzické, samy žádnou vůli nemají
- Problém: trestání právnických osob

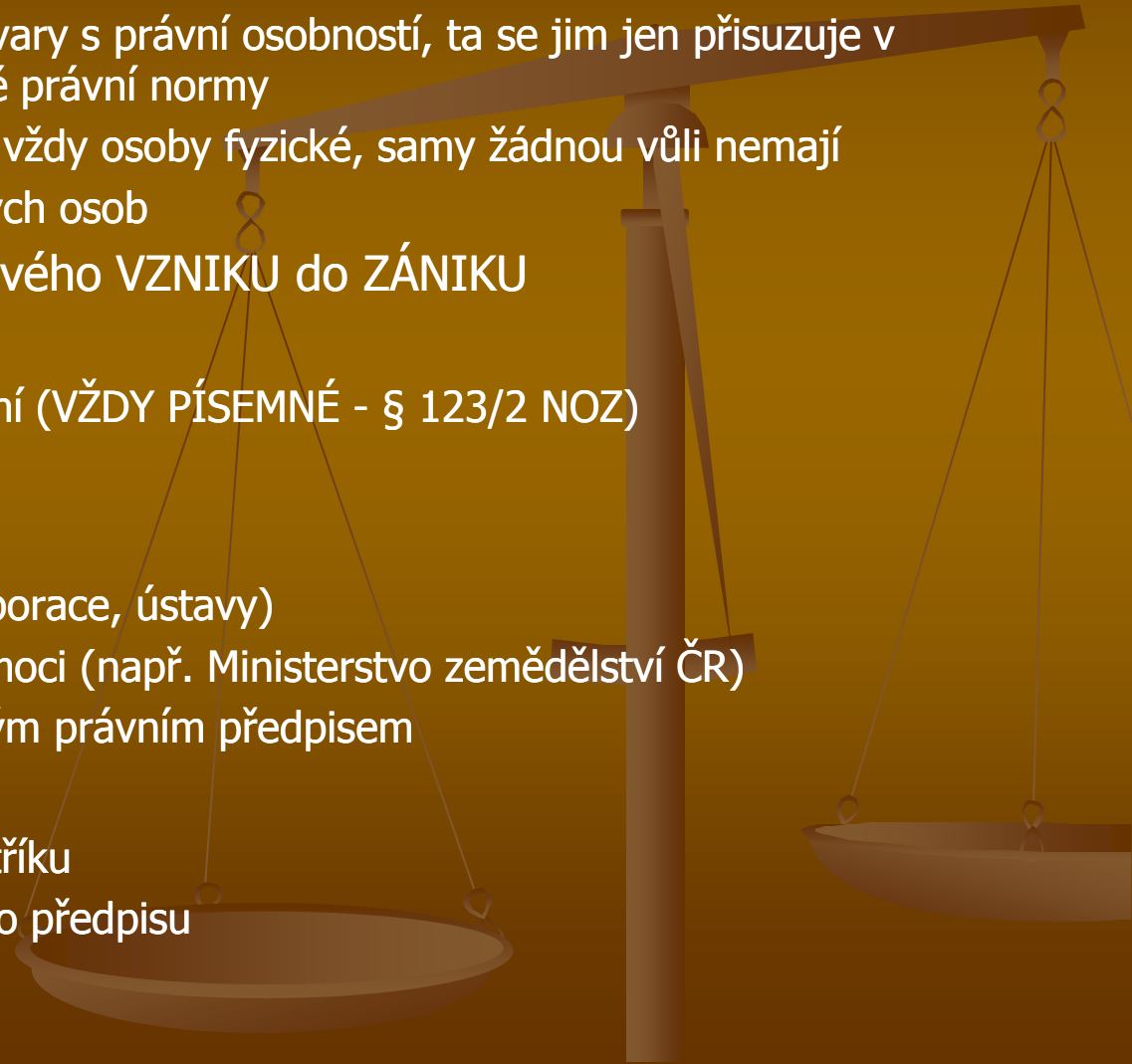
■ PO má právní osobnost od svého VZNIKU do ZÁNIKU

■ Ustavení a vznik PO

- Zakladatelské právní jednání (VŽDY PÍSEMNÉ - § 123/2 NOZ)
  - LISTINA
  - SMLOUVA
  - STANOVY
- Ex lege (veřejnoprávní korporace, ústavy)
- Rozhodnutím orgánu veř. moci (např. Ministerstvo zemědělství ČR)
- Jiným způsobem stanoveným právním předpisem

■ Vznik

- Zápisem do veřejného rejstříku
- Ex lege – účinností právního předpisu

Právnícké osoby (identifikace)

■ Název

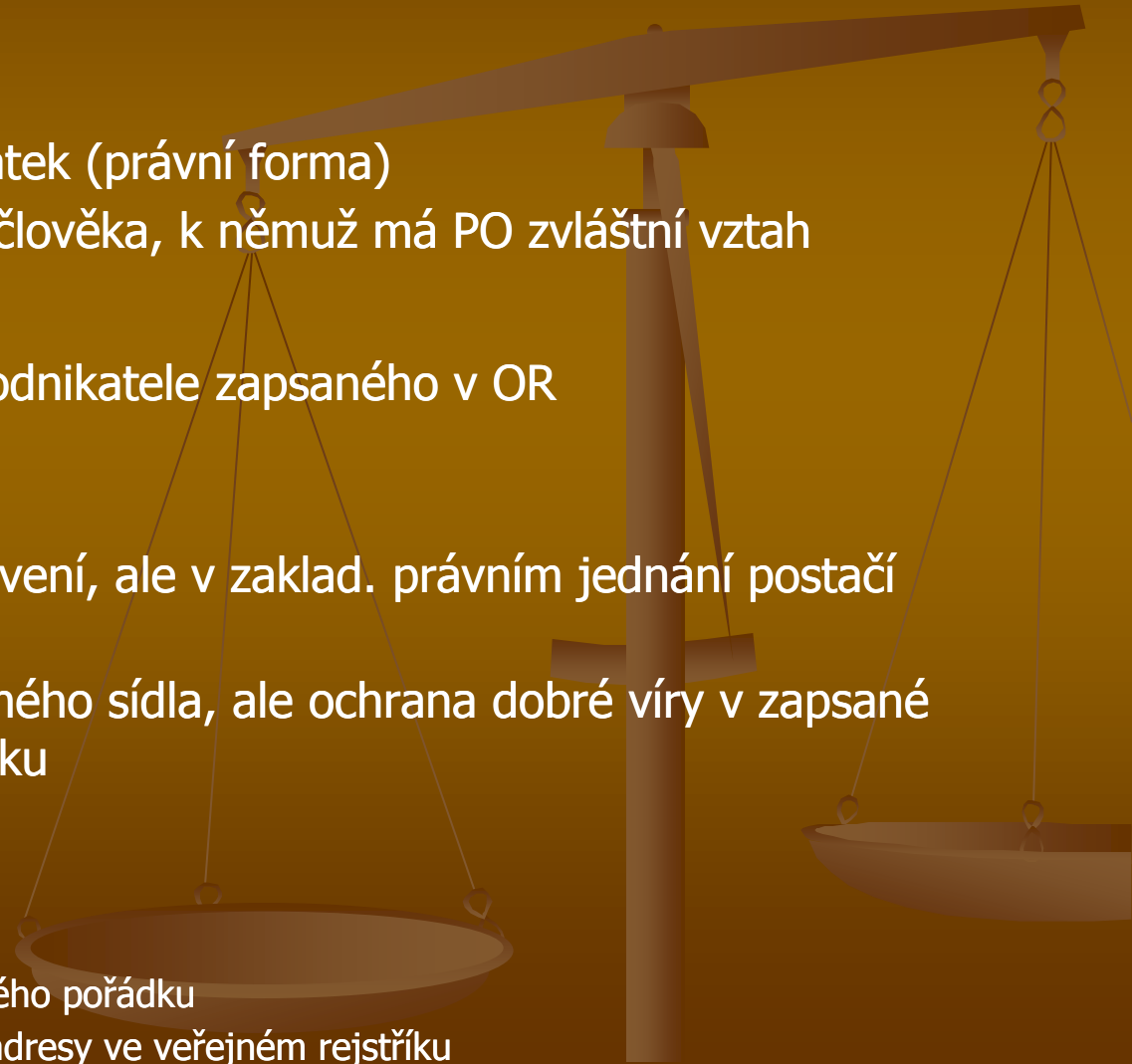
- Nesmí být klamavý
- Obsahuje: kmen + dodatek (právní forma)
- Může obsahovat jméno člověka, k němuž má PO zvláštní vztah

■ Firma

- Obchodní jméno PO - podnikatele zapsaného v OR

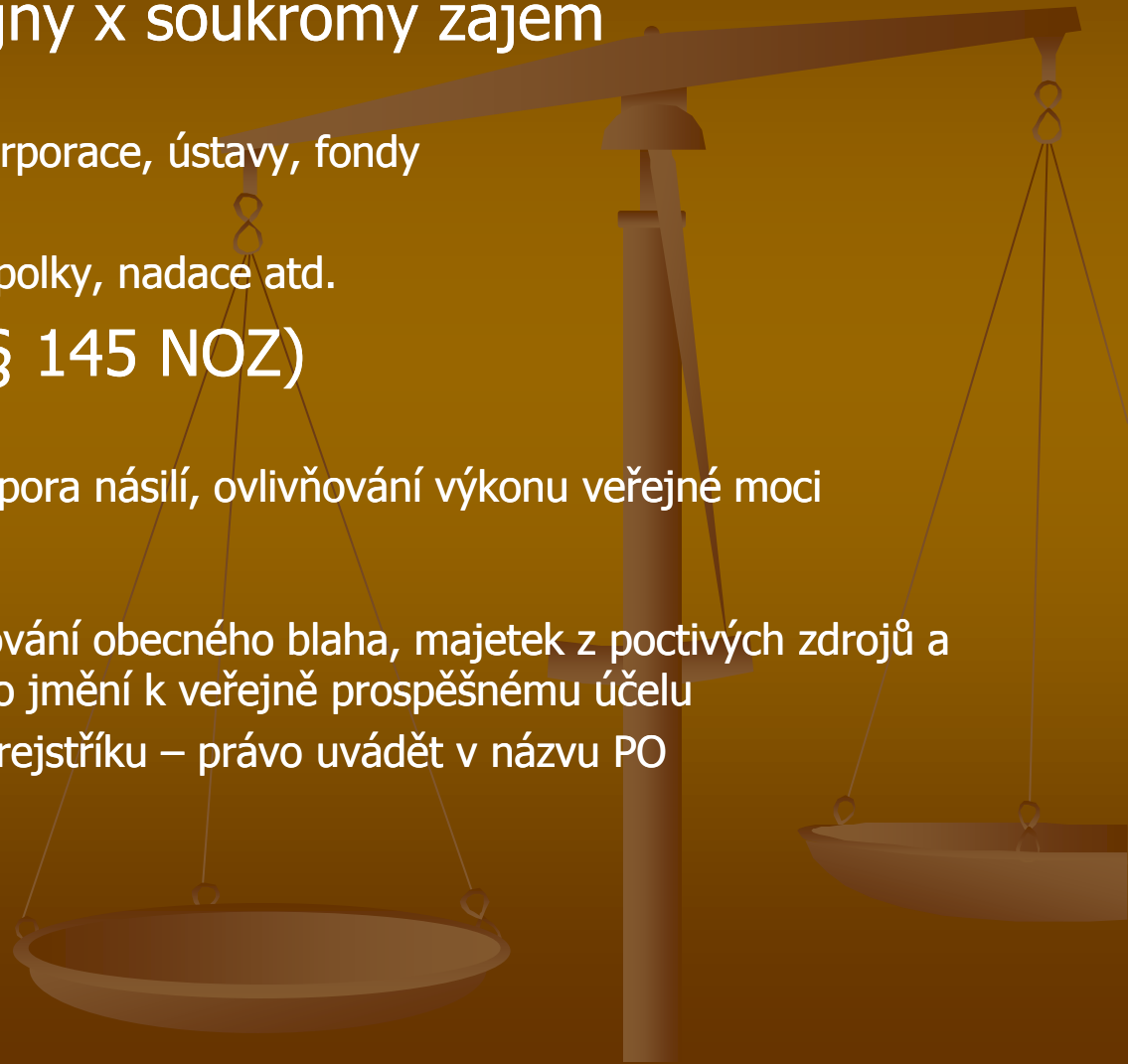
■ Sídlo

- Musí být určeno při ustavení, ale v zaklad. právním jednání stačí obec; ale do rejstříku
- Právo dovolat se skutečného sídla, ale ochrana dobré víry v zapsané sídlo ve veřejném rejstříku
- Přemístění sídla
  - Ze zahraničí do ČR
  - Z ČR do zahraničí
  - Společné: výhrada veřejného pořádku
  - Účinnost ode dne zápisu adresy ve veřejném rejstříku

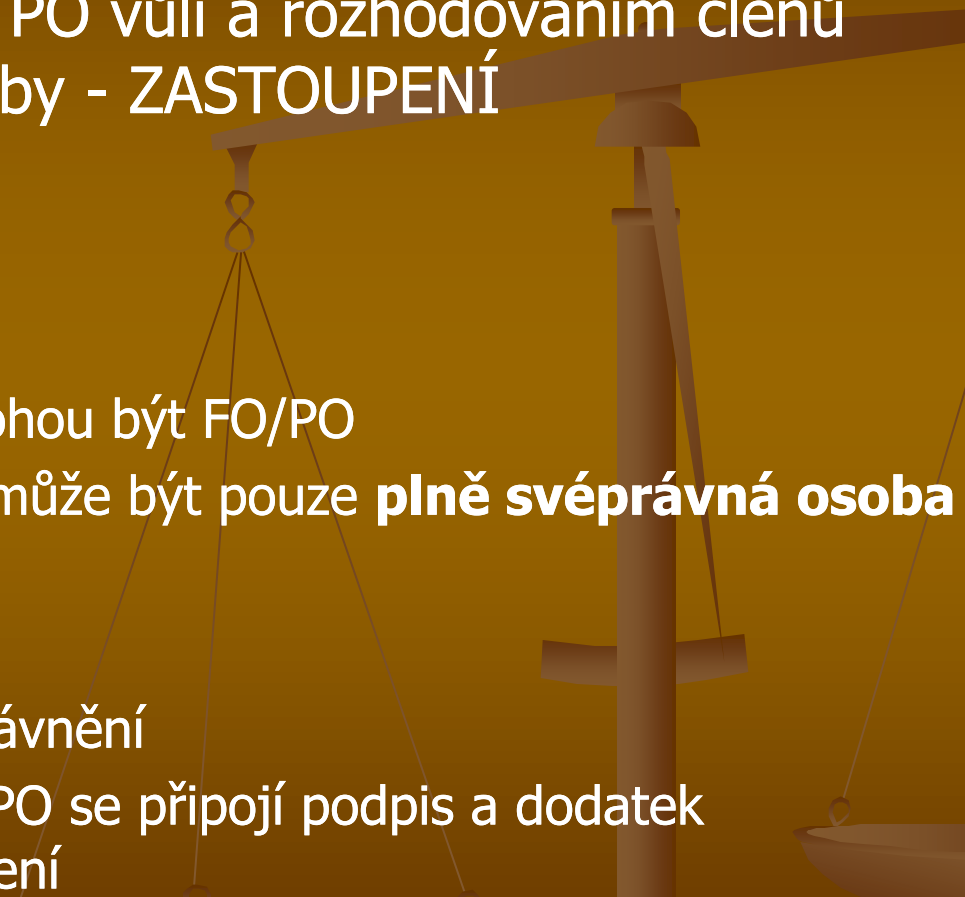

Právnícké osoby (účel a zaměření)

- **Zájmová teorie: veřejný x soukromý zájem**
  - PO ve veřejném zájmu
    - Např. veřejnoprávní korporace, ústavy, fondy
  - PO v soukromém zájmu
    - Obchodní korporace, spolky, nadace atd.
- **Zakázané účely PO (§ 145 NOZ)**
  - Zakázané ideologie
  - Rozněcování nenávisti, podpora násilí, ovlivňování výkonu veřejné moci
- **Veřejná prospěšnost**
  - PO, která přispívá k dosahování obecného blaha, majetek z poctivých zdrojů a hospodárné využívání svého jmění k veřejně prospěšnému účelu
  - Údaj zapsaný ve veřejném rejstříku – právo uvádět v názvu PO

Právnícké osoby (svéprávnost)

- Princip: náhrada vůle PO vůlí a rozhodováním členů orgánů právnické osoby - ZASTOUPENÍ
  - Orgány PO
    - Jednočlenné
    - Vícečlenné
    - Členem orgánu PO mohou být FO/PO
    - !! Členem orgánu PO může být pouze **plně svéprávná osoba** (ale: ex. výjimky)
  - Zástupce PO
    - Musí prokázat své oprávnění
    - K písemným úkonům PO se připojí podpis a dodatek funkce/pracovní zařazení
-

Právní osoby (statutární orgán)

- Každá PO má:
  - Nejvyšší orgán – rozhoduje o zásadních otázkách PO
  - Statutární orgán – jednatelské oprávnění
  - Tyto orgány určuje zákon/ustavující právní skutečnost
- Statutární orgán (SO)
  - Náleží mu veškerá působnost, která není svěřena jinému orgánu PO
  - Jednočlenný (např. jednatel) x kolektivní (správní rada nadace)
  - **Člen SO může zastupovat PO ve všech záležitostech**
- Zaměstnanci
  - Rozsah odvozen od obvyklého zařazení zamce ve funkci
  - Ochrana třetích osob proti jednání ultra vires
- !!! Procesní úprava je zvláštní

Právnícké osoby (zrušení a zánik)

■ ZRUŠENÍ

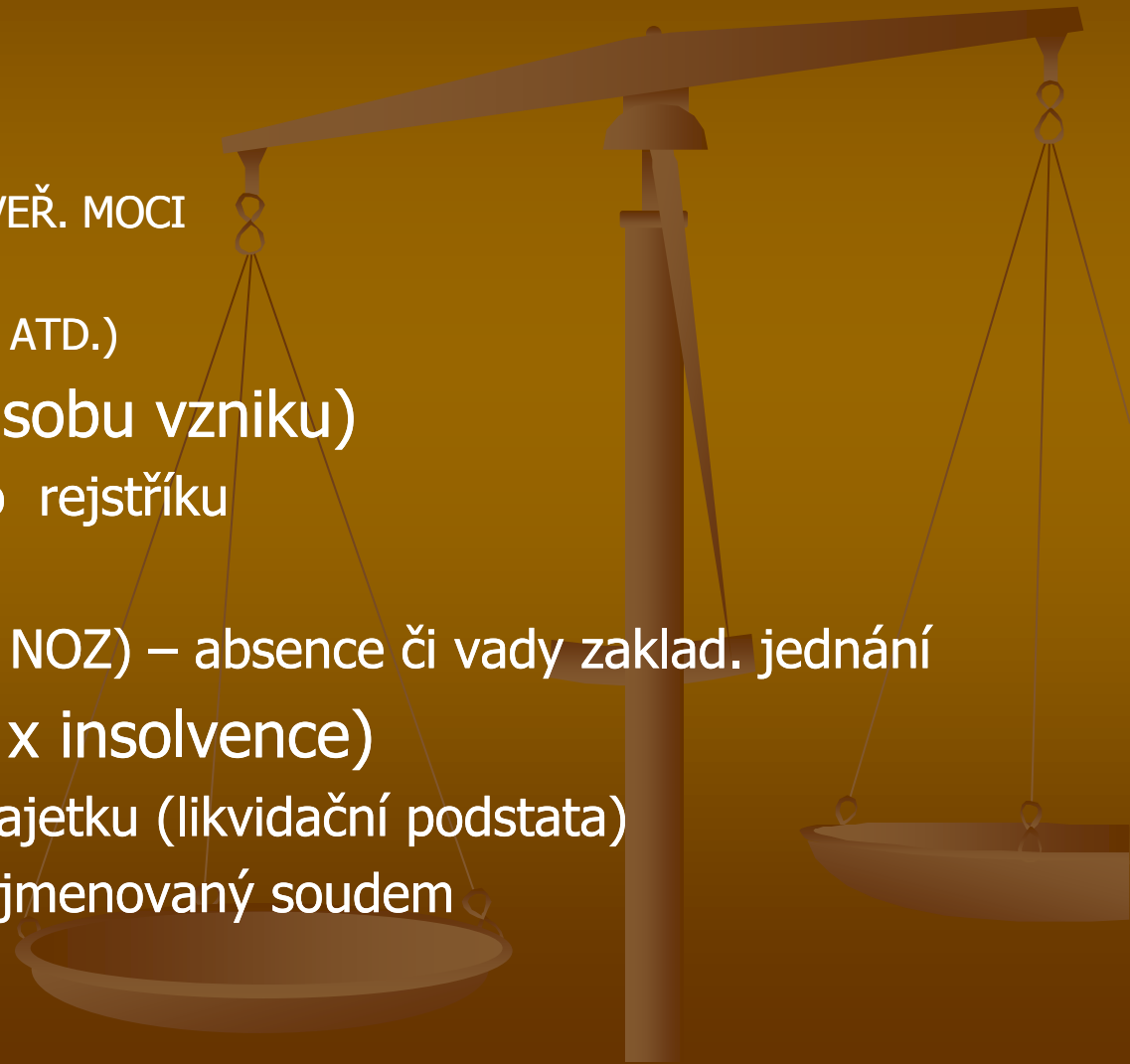
- PRÁVNÍM JEDNÁNÍM
- UPLYNUTÍM DOBY
- ROZHODNUTÍM ORGÁNU VEŘ. MOCI
- DOSAŽENÍM ÚČELU
- DALŠÍ DŮVODY (PŘEMĚNY ATD.)

■ ZÁNİK (odpovídá způsobu vzniku)

- Výmazem z veřejného rejstříku
- Skončením likvidace
- Neplatnost PO (§ 129 NOZ) – absence či vady zaklad. jednání

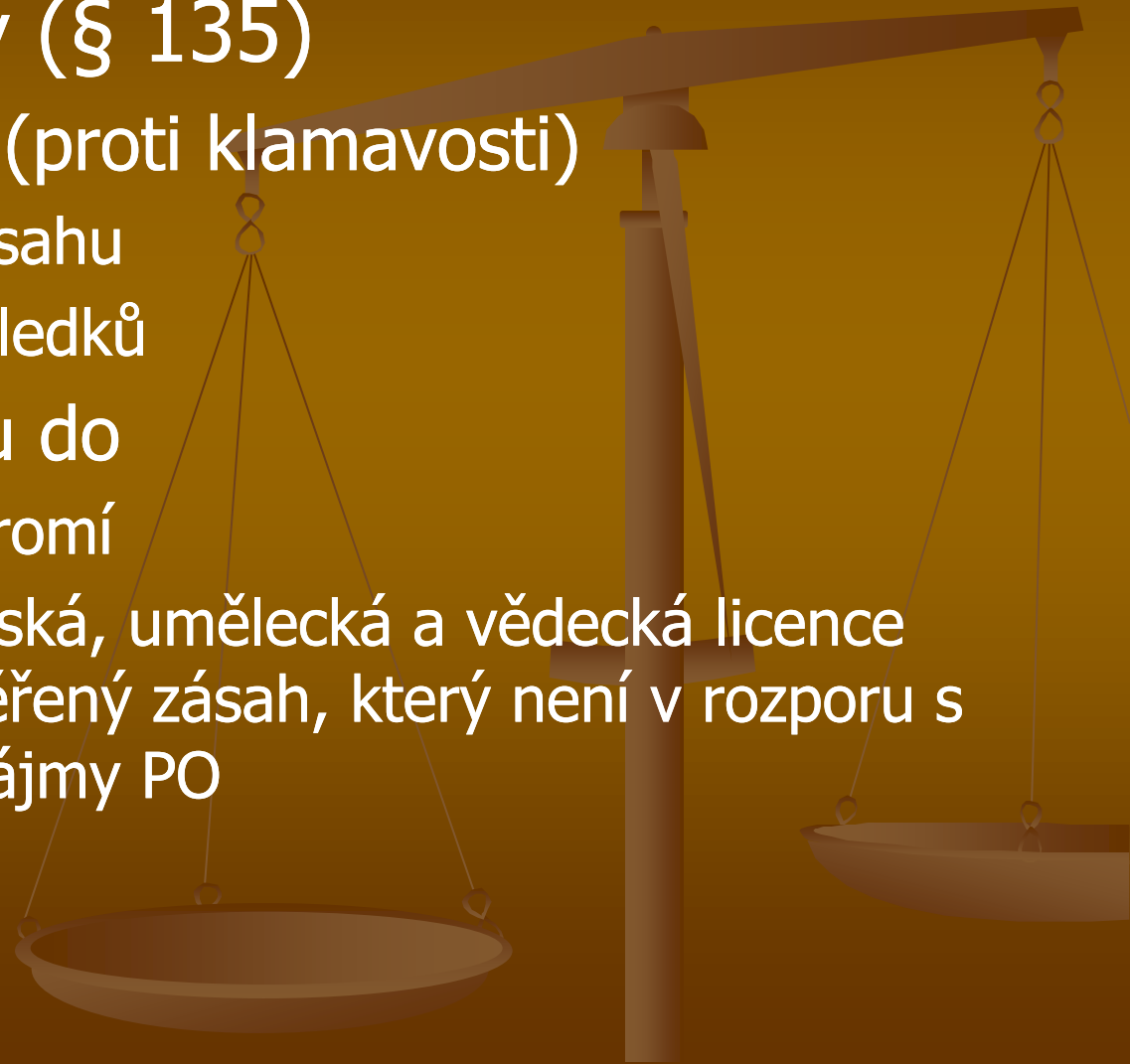
■ Likvidace (x exekuce x insolvence)

- Způsob vypořádání majetku (likvidační podstata)
- Likvidátor (i kolektiv) jmenovaný soudem

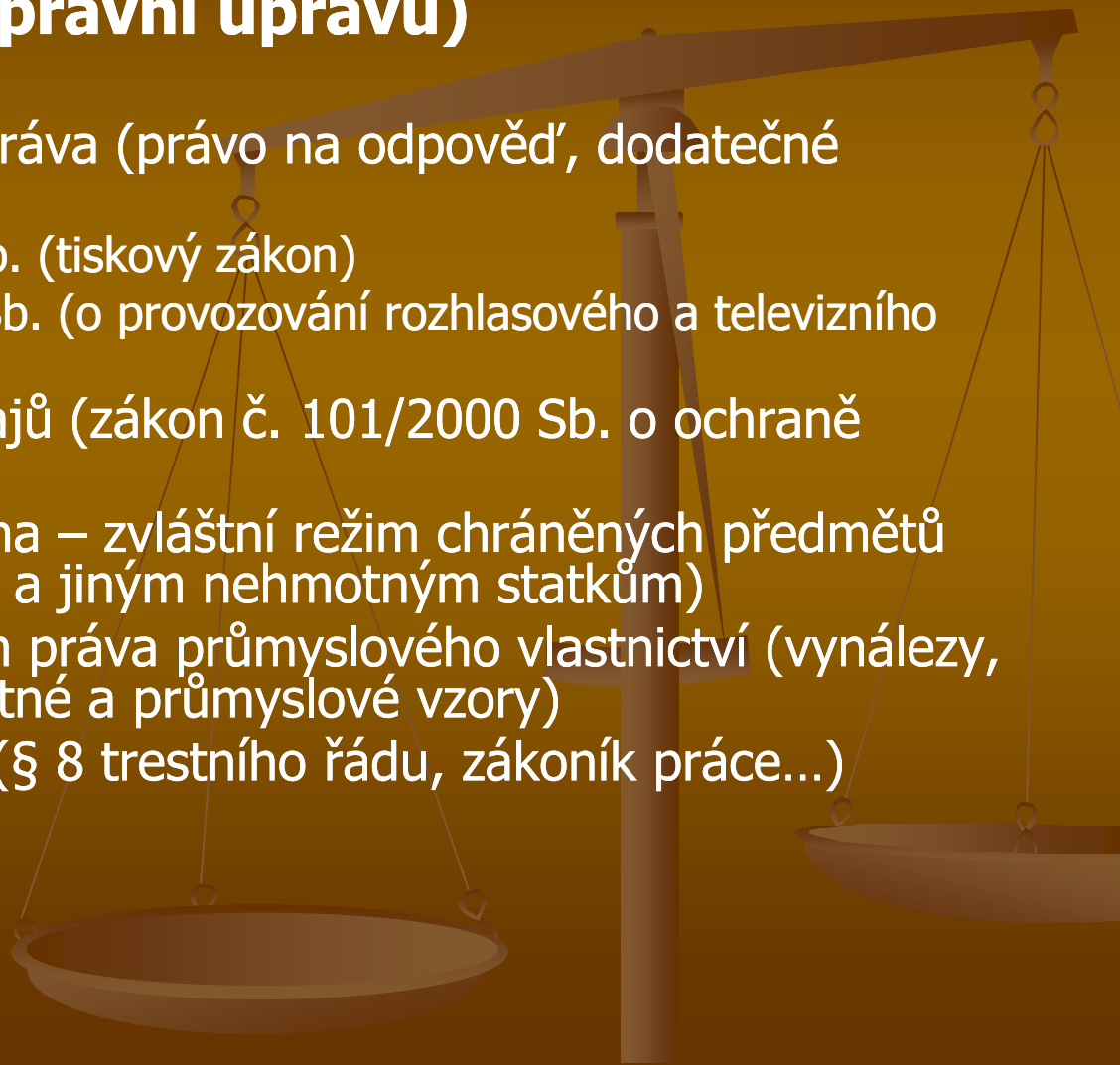
Všeobecná osobnostní práva NOZ

- Právnícké osoby (§ 135)
  - Ochrana názvu (proti klamavosti)
    - Upuštění od zásahu
    - Odstranění následků
  - Ochrana zásahu do
    - Pověsti či soukromí
    - ALE: zpravodajská, umělecká a vědecká licence umožňují přiměřený zásah, který není v rozporu s oprávněnými zájmy PO

Ochrana osobnostních práv

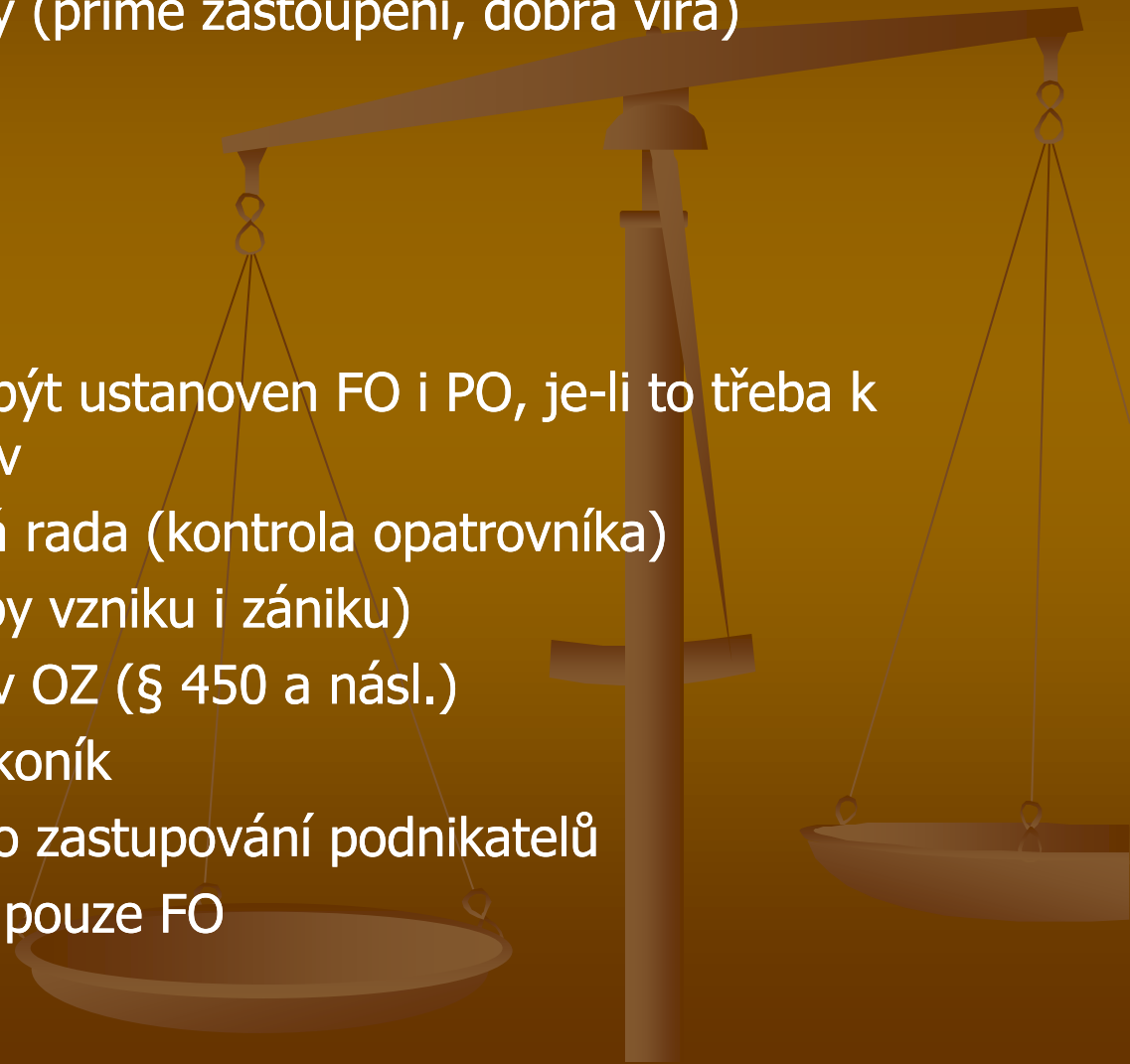
- **Další režimy právní ochrany osobnosti (doplňují obecnou občanskoprávní úpravu)**
  - Náhrada škody
  - Instituty mediálního práva (právo na odpověď, dodatečné sdělení)
    - Zákon č. 46/2000 Sb. (tiskový zákon)
    - zákon č. 231/2001 Sb. (o provozování rozhlasového a televizního vysílání)
  - Ochrana osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů)
  - Autorskoprávní ochrana – zvláštní režim chráněných předmětů (původcovství k dílům a jiným nemotným statkům)
  - Ochrana k předmětům práva průmyslového vlastnictví (vynálezy, zlepšovací návrhy, užité a průmyslové vzory)
  - Další právní předpisy (§ 8 trestního řádu, zákoník práce...)

Zastoupení osob

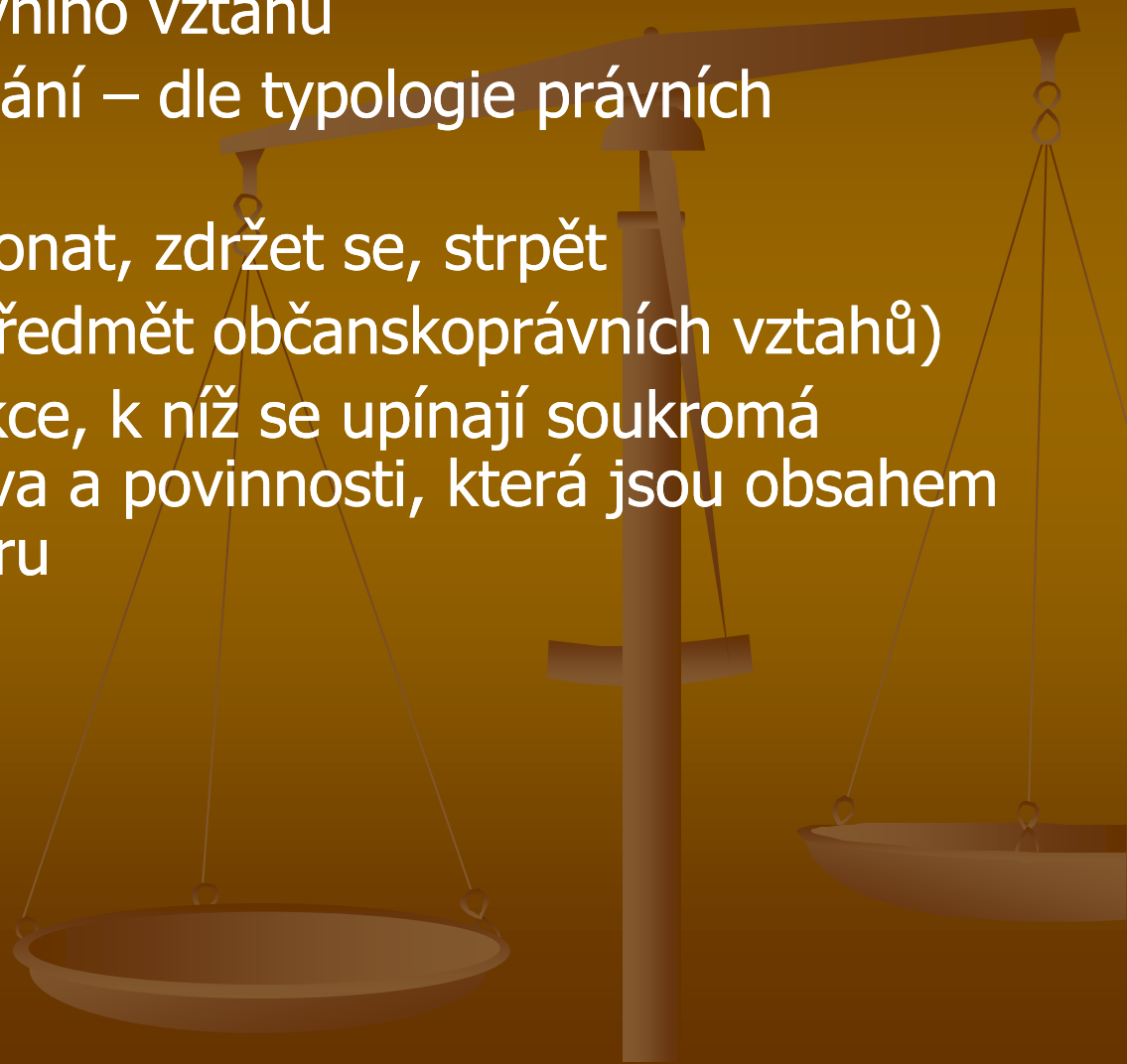
NOZ

- Zachovány stejné principy (přímé zastoupení, dobrá víra)
- **Dělení:**
  - Smluvní (plná moc)
  - Zákonné
  - Opatrovnictví
    - Opatrovník může být ustanoven FO i PO, je-li to třeba k ochraně jejích práv
    - Nově opatrovnická rada (kontrola opatrovníka)
- Plná moc (shodné způsoby vzniku i zániku)
- Nově: Úprava PROKURY v OZ (§ 450 a násl.)
  - Původně obchodní zákoník
  - Speciální plná moc pro zastupování podnikatelů
  - Prokuristou může být pouze FO

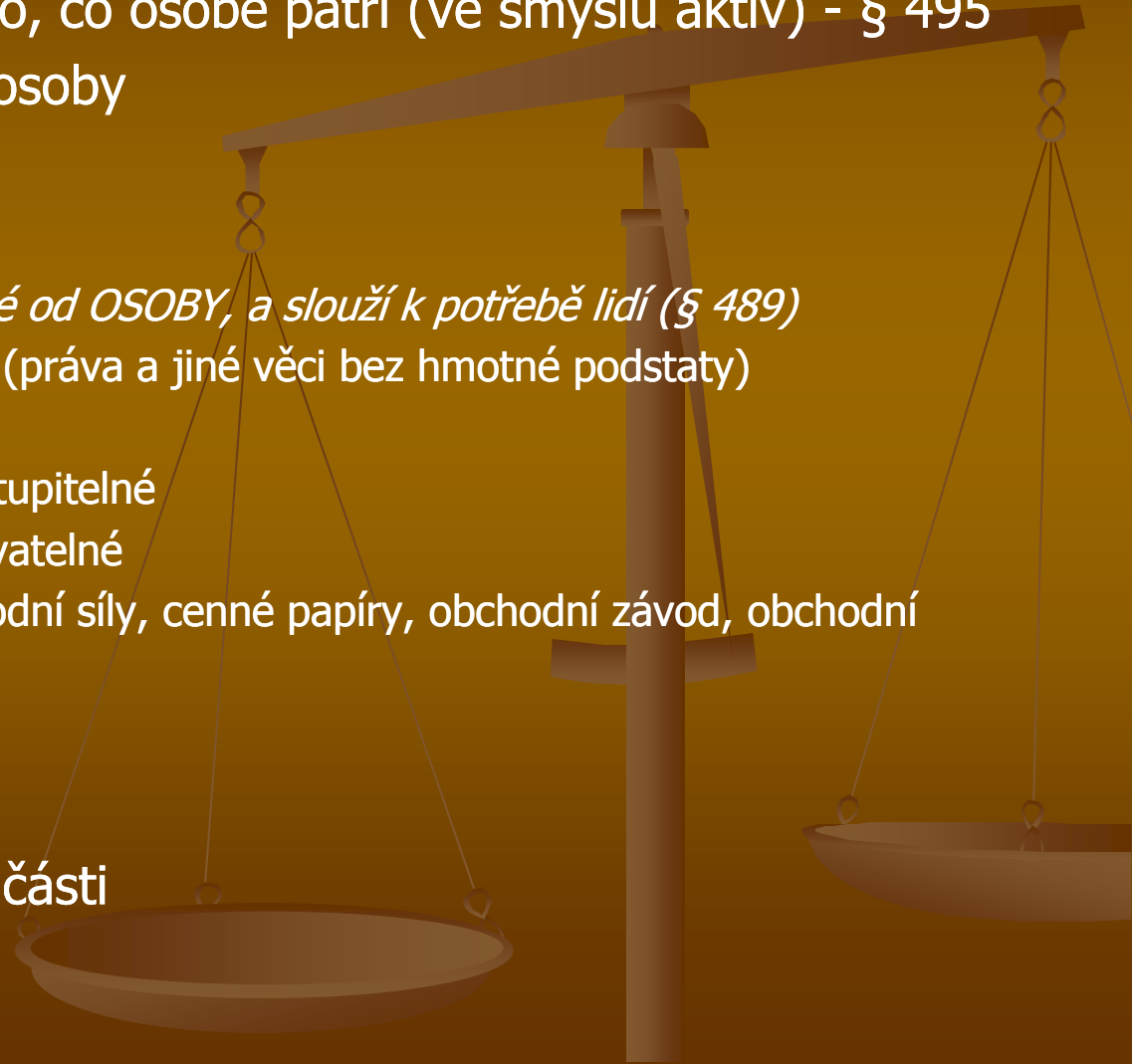
Předmět soukromoprávního vztahu

- Objekt soukromoprávního vztahu
  - Přímý (lidské chování – dle typologie právních povinností)
    - Dát, konat/nekonat, zdržet se, strpět
  - Nepřímý (reálný předmět občanskoprávních vztahů)
    - Právní konstrukce, k níž se upínají soukromá subjektivní práva a povinnosti, která jsou obsahem právního poměru

Předmět obč.pr. vztahu NOZ

- **MAJETEK** – souhrn všeho, co osobě patří (ve smyslu aktiv) - § 495
- **JMĚNÍ** – aktiva i pasiva osoby
- Dělení:
  - **VĚCI**
    - DEF.: *vše, co je odlišné od OSOBY, a slouží k potřebě lidí (§ 489)*
    - Hmotné vs. nehmotné (práva a jiné věci bez hmotné podstaty)
    - Movité vs. Nemovité
    - Zastupitelné vs. Nezastupitelné
    - Zuživatelné vs. Nezuživatelné
    - Také: ovladatelné přírodní síly, cenné papíry, obchodní závod, obchodní tajemství
  - **OSTATNÍ PŘEDMĚTY**
    - Živé zvíře
    - Lidské tělo a jeho části

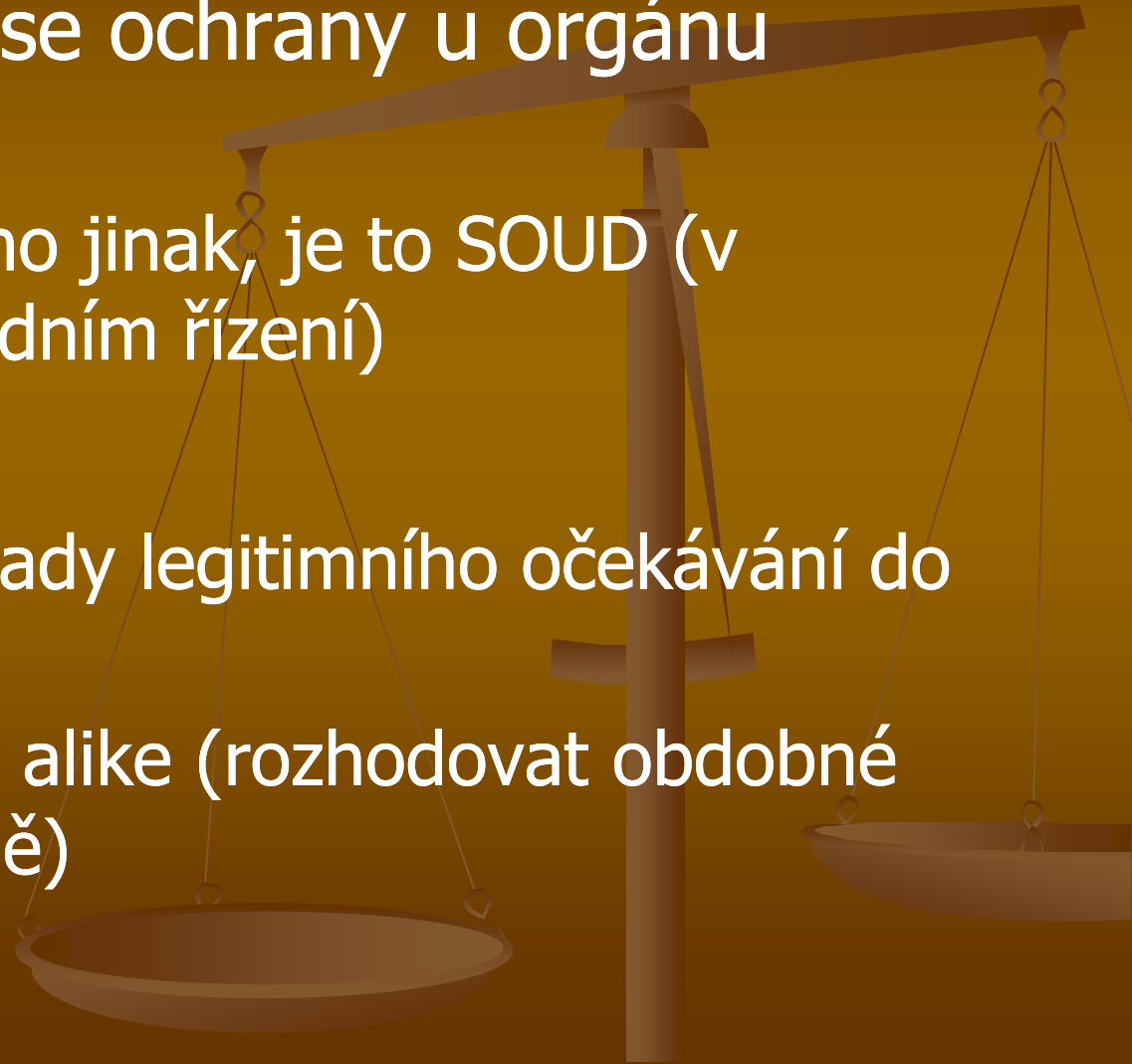

Rozhodování obč.pr. věcí jinými orgány

- Zvláštní předpisy, které stanoví pravomoc k rozhodování v obč.pr. vztazích správnímu orgánu:
  - Např. zákon o telekomunikacích, zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem atd. = předpisy, které svěřují rozhodování v občanskoprávních věcech **správnímu orgánu** (Český telekomunikační úřad, Energetický regulační úřad, katastrální úřady apod.).
  - Vykázání ze společného bydlí a zákaz vstupu do něj (Policie ČR – správní rozhodnutí občanskoprávní povahy, navazuje na něho úprava v občanském soudním řádu (blíže viz zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím).

Ochrana soukromých práv NOZ

- Právo domáhat se ochrany u orgánu veřejné moci
  - Není-li stanoveno jinak, je to SOUD (v občanském soudním řízení)
- NOVĚ:
  - Zabudování zásady legitimního očekávání do NOZ (§ 13)
  - Treat like cases alike (rozhodovat obdobné případy obdobně)

KONEC

DÍKY ZA POZORNOST.

